

بسمه تعالی

حقوق کیفری فناوری اطلاعات (جرایم رایانه‌ای)

نویسنده: دکتر حسن عالی‌پور

معاونت حقوقی و توسعه‌ی قضایی قوه‌ی قضائیه
مرکز مطالعات توسعه‌ی قضایی

سرشناسه	عالی پور، حسن، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	حقوق کیفری فناوری اطلاعات / نویسنده حسن عالی پور؛ [ایرای] معاونت حقوقی و توسعه‌ی قضایی قوه قضائیه، کمیسیون سیاست جنایی.
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری	۱۲۲ ص.
شابک	978-600-114-029-7
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا	
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: شبکه‌های کامپیوتری - - قوانین و مقررات
موضوع	: تکنولوژی اطلاعات - - قوانین و مقررات
موضوع	: حریم شخصی - - قوانین و مقررات
موضوع	: حفاظت اطلاعات - - قوانین و مقررات
شناسه افزوده	: ایران. قوه قضائیه. مرکز مطالعات توسعه قضایی. کمیسیون سیاست جنایی
رده‌بندی کنگره	۱۳۸۹ ع ۲۴ ش / K۵۶۴
رده‌بندی دیویی	۳۴۳/۰۹۹۴۴
شماره کتابشناسی ملی	۱۹۷۵۵۸۳

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب حقوقی و مجموعه قوانین با تخفیف دائمی

تهران، خیابان انقلاب، خ ۱۲ فروردین، بالاتر از خیابان لسانی نژاد

کوچه بهشت آئین، پلاک ۲۱، طبقه اول شرقی

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

حقوق کیفری فناوری اطلاعات (جرایم رایانه‌ای)

نویسنده: دکتر حسن عالی پور

چاپ اول: ۱۳۹۰ - شمارگان: ۱۵۰۰ جلد

حروفچینی: زرنگاران مهرخلاق

قیمت: ۹۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-029-7

شابک: ۹۷۸۶۰۰-۱۱۴-۰۲۹-۷

فهرست مطالب

.....	دیاچه	۹
بخش یکم: فناوری اطلاعات و حقوق کیفری		
.....	گفتار یکم: چرایی پیدایش حقوق فناوری اطلاعات	۱۲
.....	بند یکم: پیوستگی بنده نوین و رشته نوین	۱۴
.....	بند دوم: بالندگی و ارزش فناوری اطلاعات	۱۶
.....	بند سوم: رویارویی با بزه‌ها و رفتارهای زیان آور بر فناوری اطلاعات	۱۹
.....	گفتار دوم: بازیگران بستر فناوری اطلاعات	۳۱
.....	بند یکم: سیستم و شبکه	۳۲
.....	بند دوم: داده و اطلاعات	۳۶
.....	بند سوم: فضای سایبر	۳۹
.....	بند چهارم: امنیت سایبری	۴۳
.....	گفتار چهارم: دگرگونی در پایه‌های حقوق کیفری	۵۰
.....	بند یکم: مسوولیت کیفری	۵۲
.....	بند دوم: شروع به جرم	۵۹
.....	بند سوم: تعدد جرم	۶۴
بخش دوم: شناسایی پدیده جرم رایانه‌ای		
.....	گفتار یکم: واقعیت جرم رایانه‌ای	۶۹
.....	بند یکم: واقعیت وجودی جرم رایانه‌ای	۷۱
.....	الف: هنجارگرایی	۷۱
.....	ب: جبرگرایی	۷۳
.....	ج: نسبی گرایی	۸۲
.....	بند دوم: واقعیت عینی جرم رایانه‌ای	۸۹
.....	الف: انسانی بودن	۹۰
.....	ب: اجتماعی بودن	۹۲
.....	بند سوم: واقعیت اعتباری جرم رایانه‌ای	۹۴

۱۰۲	گفتار دوم: ماهیت جرم رایانه‌ای
۱۰۴	بند یکم: تعریف جرم رایانه‌ای
۱۰۴	الف: لزوم تعریف
۱۱۰	ب: نسبیت تعریف
۱۲۰	ج: تعریف اصطلاحی
۱۲۹	بند دوم: همسنجی جرم رایانه‌ای
۱۳۰	الف: جرم سایبری
۱۳۲	ب: جرم اینترنتی
۱۳۳	ج: جرم دیجیتال (رقمی)
۱۳۶	گفتار سوم: پیشینه جرم رایانه‌ای
۱۴۰	گفتار چهارم: دسته بندی جرم رایانه‌ای
۱۴۵	بند یکم: بر مبنای نقش رایانه
۱۴۷	بند دوم: بر مبنای موضوع جرم
۱۵۱	بند سوم: تقسیم بندی تلفیقی

بخش سوم: جرایم علیه محرمانگی داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی

۱۵۹	گفتار یکم: دسترسی غیر مجاز
۱۶۳	بند یکم: ویژگی‌های عمومی
۱۶۵	بند دوم: رفتار: دسترسی
۱۷۱	بند سوم: شرط حفاظت سامانه به وسیله تدابیر امنیتی
۱۷۵	بند چهارم: علم و عمد
۱۷۷	گفتار دوم: شتود غیر مجاز
۱۸۱	بند یکم: ویژگی‌های عمومی
۱۸۳	بند دوم: رفتار: شتود
۱۸۵	بند سوم: موضوع: محتوای در حال انتقال
۱۸۶	گفتار سوم: جاسوسی رایانه‌ای
۱۹۲	بند یکم: رفتار
۱۹۵	بند دوم: موضوع: داده‌های سری
۱۹۶	بند سوم: علم و عمد

بخش چهارم: جرایم علیه صحت و تمامیت داده‌ها و سامانه‌های رایانه‌ای و مخابراتی

۱۹۸	گفتار یکم: جعل رایانه‌ای و استفاده از داده‌های مجعول
۲۰۳	بند یکم: جعل رایانه‌ای
۲۰۴	الف: ویژگی‌های عمومی
۲۰۶	ب: رفتار: تغییر، ایجاد و وارد کردن
۲۰۹	ج: شرط قابلیت استناد

۲۱۳	بند دوم: استفاده از داده معمول
۲۱۴	الف: ویژگی‌های عمومی
۲۱۵	ب: رفتار: استفاده کردن
۲۱۵	ج: رکن روانی
۲۱۶	گفتار دوم: خرابکاری رایانه‌ای
۲۱۶	بند یکم: تخریب یا اختلال داده
۲۱۷	الف: ویژگی‌های عمومی
۲۱۸	ب: موضوع: داده
۲۱۹	ج: رفتار
۲۲۱	بند دوم: اختلال سامانه‌های رایانه‌ای یا مخابراتی
۲۲۱	الف: ویژگی‌های عمومی
۲۲۲	ب: موضوع: سامانه
۲۲۳	ج: رفتار: اختلال
۲۲۶	بند سوم: ممانعت از دسترسی
۲۲۸	الف: ویژگی‌های عمومی
۲۲۹	ب: موضوع: داده یا سامانه
۲۳۰	ج: رفتار: مانع شدن
۲۳۲	گفتار سوم: تروریسم سایبری
۲۳۸	بند یکم: رفتار: اختلال و تخریب
۲۴۲	بند دوم: موضوع: سامانه‌های ارایه دهنده خدمات ضروری
۲۴۳	بند سوم: رکن روانی
	بخش پنجم: جرایم قابل ارتکاب از طریق رایانه
۲۴۶	گفتار یکم: جرایم مالی رایانه‌ای
۲۵۲	بند یکم: سرقت رایانه‌ای
۲۵۵	الف: رفتار: ربایش
۲۵۷	ب: موضوع: داده متعلق به دیگری
۲۵۸	الف: ویژگی‌های عمومی
۲۵۹	بند دوم: کلاهبرداری رایانه‌ای
۲۶۱	الف: جایگاه کلاهبرداری رایانه‌ای
۲۷۲	ب: برجستگی کلاهبرداری رایانه‌ای
۲۸۰	ج: عنصرهای کلاهبرداری رایانه‌ای
۲۸۴	گفتار دوم: جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی
۲۸۸	بند یکم: هرزه نگاری
۲۹۹	الف: رفتار
۳۰۲	ب: محتویات مستهجن و مبتذل

۳۰۵	ج: رکن روانی
۳۰۶	د: کیفر هرزه نگاری
۳۰۷	بند دوم: معاونت در دسترسی به محتویات هرزه
۳۰۸	الف: رفتار
۳۰۹	ب: رکن روانی
۳۰۹	ج: کیفر
۳۱۰	بند سوم: دستیاری در انجام یا آموزش بزه
۳۱۰	الف: رفتار
۳۱۰	ب: رکن روانی
۳۱۱	ج: کیفر
۳۱۲	گفتار چهارم: جرایم علیه شخصیت معنوی
۳۱۴	بند یکم: تغییر یا تحریف محتوای دیگری
۳۱۵	الف: رفتار
۳۱۶	ب: نتیجه
۳۱۷	ج: رکن روانی
۳۱۷	بند دوم: انتشار اسرار خصوصی و محتویات خانوادگی
۳۱۸	الف: رفتار
۳۱۸	ب: موضوع
۳۱۹	ج: نتیجه
۳۱۹	بند سوم: نشر اکاذیب
۳۲۰	الف: رفتار
۳۲۱	ب: موضوع
۳۲۱	ج: رکن روانی

بخش ششم: بزه‌های پایه‌ای

۳۲۵	گفتار یکم: تولید یا انتشار یا توزیع یا در دسترس‌گذاری یا معامله نرم‌افزارهای مجرمانه
۳۲۵	بند یکم: بدافزارها
۳۳۰	بند دوم: رفتار بزه
۳۳۱	بند سوم: جهت رفتار بزه
۳۳۲	گفتار دوم: فروش یا پخش یا در دسترس‌گذاری داده‌های رخنه‌گر
۳۳۲	بند یکم: رفتار
۳۳۳	بند دوم: افزار
۳۳۳	بند سوم: موضوع
۳۳۳	گفتار سوم: پخش یا در دسترس‌گذاری محتویات آموزنده بزه‌های ناب رایانه‌ای
۳۳۴	بند یکم: رفتار
۳۳۴	بند دوم: موضوع

بند سوم: کیفر ۳۳۴

بخش هفتم: سرگذشت قانون جرایم رایانه‌ای

گفتار یکم: زمینه قانون ۳۵۶

گفتار دوم: فرآیند قانون ۳۶۸

گفتار سوم: درون مایه قانون ۳۸۰

بند یکم: نوآوری‌های قانون ۳۸۰

بند دوم: خرده‌های قانون ۳۸۵

بند سوم: جایگاه قانون ۳۸۹

فهرست برخی نوشتارهای استفاده شده ۴۰۹

دیباچه

این کتاب دربرگیرنده جستارهایی درباره بزه‌های رایانه‌ای است. هرچند عنوان کتاب "حقوق کیفری فناوری اطلاعات" است ولی چهارچوب پژوهش، بیشتر بر پایه بررسی بزه‌های رایانه‌ای از نگاه حقوق کیفری اختصاصی است. با این حال در بخش یکم و دوم به جستارهای منبایی و در بخش پایانی نیز به سرگذشت قانون جرایم رایانه‌ای پرداخته شده است. این کتاب گام نخست برای بررسی‌های کیفری در حقوق کیفری فناوری اطلاعات است و هدف آن چیزی نیست مگر پیش کشیدن بحث‌های آغازین بزه‌های رایانه‌ای و بررسی ماده‌های بخش ماهوی قانون جرایم رایانه‌ای.

نوشتن پیرامون بزه‌های رایانه‌ای هم آسان است و هم دشوار. آسان از آن رو که این موضوع، به گستردگی در ادبیات حقوقی ایران راه نیافته و بیشتر استادان یا پژوهشگران به آن روی نکرده‌اند. این خود فرصتی پدید می‌آورد که هر کس در این حوزه دست به قلم ببرد و هم‌آورد بجوید. در این میان راه باز است تا نوشته‌هایی سست و بی پایه بنیاد بگیرد که یا از سر شتاب‌نویسی یا ناآگاهی به موضوع است و یا پیروی بیش از اندازه از نوشته‌های سستی و سازگاری دادن آنها با جستارهای حقوق فناوری اطلاعات. دشوار است زیرا پژوهش و نگارش در زمینه هر موضوع نوینی نیاز به دانش و پشتکار دارد تا بتوان آن موضوع را به طور شایسته در ادبیات حقوقی ایران استوار کرد.

نویسنده از آن بیم داشته که این نوشتار همانند نوشتارهای انگشت شمار دیگر که در زمینه حقوق کیفری فناوری اطلاعات نوشته شده‌اند یا خوانده نشود یا در صورت خوانده شدن، نقد نگردد. برای گریز از این، دو راه می‌ماند: راه نخست آموزش در دانشگاه که خود فرصتی بزرگ است تا تیزبینی‌ها انجام و اندیشه‌های نوین بنیاد بگیرد. برای نگارنده، این فرصت هم در دانشگاه شهرکرد و هم در دانشگاه اصفهان فراهم شد و از دیدگاه‌های دانشجویان بهره‌های بسیار بردم که در اینجا بایسته است تا از ایشان سپاسگذاری کنم. راه دوم بهره‌گیری از همه کسانی است که به گونه‌ای با حقوق کیفری

فناوری اطلاعات در پیوندند از دادرسان و وکیلان گرفته تا استادان، پژوهشگران و رایانه‌دانان خواهش می‌شود تا نقدها یا پیشنهادهای خود را به آدرس زیر بفرستند که این راهی است برای ارج نهادن به آنچه شایسته نظام حقوقی است؛ یعنی نقد بخردانه و بی‌امان بر همه کس و بر همه گزاره‌ها و جستارهای حقوقی و گزینش بخردانه‌ترین راه.

Hassan.alipour@gmail.com

نویسنده آهنگ آن دارد که در گام پسین، حقوق کیفری فناوری اطلاعات را در سه دفتر جدا (حقوق کیفری عمومی، حقوق کیفری اختصاصی و آیین دادرسی کیفری) بنویسد و در این میان از مهربانی‌های دانشجویان و همکارانش بهره‌مند است و درخواست آن دارد که همه کسانی که دیدگاهی در این زمینه دارند را نیز بشنود و ببیند. باشد که در سایه اندیشیدن و خرده گرفتن، تار و پود هر آنچه با خرد امروزین سازگار نیست، از میان برود.

www.ketab.ir